

RZECZOWNIKI

I DEKLINACJA

Należą do niej rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na -а, -я, -ия (na przykład: ма́ма, ня́ня, ли́ния) oraz rodzaju męskiego zakończone na -а, -я (na przykład: па́па, дя́дя)

	L. pojedyncza	L. mnoga
M. кто? что?	ма́ма, ня́ня, ли́ния	ма́мы, ня́ни, ли́нии
D. кого? чего?	ма́мы, ня́ни, ли́нии	мам, нянь, ли́ний
C. кому? чему?	ма́ме, ня́не, ли́нии	ма́мам, ня́ням, ли́ниям
V. кого? что?	ма́му, ня́ню, ли́нию	мам, нянь, ли́нии*
N. кем? чем?	ма́мой, ня́ней, ли́нией	ма́мами, ня́нями, ли́ниями
Msc. о ком? о чём?	ма́ме, ня́не, ли́нии	ма́мах, ня́нях, ли́ниях

* W przypadku rzeczowników żywotnych w liczbie mnogiej forma biernika rzeczowników równa jest formie dopełniacza.

II DEKLINACJA

Należą do niej rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na spółgłoskę twardą, -ь, -й, -ий (na przykład: сто́л, де́нь, лице́й, ге́ний) oraz rodzaju nijakiego na -о, -е, -ие (окно́, по́ле, зда́ние).

	L. pojedyncza	L. mnoga
M. кто? что?	сто́л, де́нь, лице́й, ге́ний	сто́лы, дни, лице́и, ге́нии
D. кого? чего?	сто́ла, дня, лице́я, ге́ния	сто́лов, дней, лице́ев, ге́ниев
C. кому? чему?	сто́лу, дню, лице́ю, ге́нию	сто́лам, дням, лице́ям, ге́ниям
V. кого? что?	сто́л, де́нь, лице́й, ге́ния*	сто́лы, дни, лице́и, ге́ниев*
N. кем? чем?	сто́лом, днём, лице́ем, ге́нием	сто́лами, дня́ми, лице́ями, ге́ниями
Msc. о ком? о чём?	сто́ле, дне, лице́е, ге́нии	сто́лах, днях, лице́ях, ге́ниях

	L. pojedyncza	L. mnoga
M. кто? что?	окно́, по́ле, зда́ние	о́кна, по́ля, зда́ния
D. кого? чего?	окна́, по́ля, зда́ния	о́кон**, по́лей, зда́ний
C. кому? чему?	окну́, по́лю, зда́нию	о́кнам, по́лям, зда́ниям
V. кого? что?	окно́, по́ле, зда́ние	о́кна, по́ля, зда́ния
N. кем? чем?	окно́м, по́лем, зда́нием	о́кнами, по́лями, зда́ниями
Msc. о ком? о чём?	окне́, по́ле, зда́нии	о́кнах, по́лях, зда́ниях

* W przypadku rzeczowników żywotnych w rodzaju męskim oraz rzeczowników żywotnych w liczbie mnogiej (niezależnie od rodzaju) forma biernika rzeczowników równa jest formie dopełniacza.

** Gdy w końcówce rzeczowników rodzaju nijakiego pojawia się zgrupowanie spółgłosek, w celu ułatwienia wymowy w dopełniaczu l. mnogiej pojawia się ruchome -е lub -о. Porównaj: о́кна - о́кон, пи́сьма - пи́сем, се́рдца́ - се́рдце́.

III DEKLINACJA

Należą do niej rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na znak miękkiej, na przykład: но́чь, крова́ть, жи́знь, ма́ть, до́чь.

	L. pojedyncza	L. mnoga	L. pojedyncza	L. mnoga
M. кто? что?	но́чь, жи́знь	но́чи, жи́зни	ма́ть, до́чь	ма́тери, до́чери
D. кого? чего?	но́чи, жи́зни	ноче́й, жи́зней	ма́тери, до́чери	матере́й, дочере́й
C. кому? чему?	но́чи, жи́зни	ноча́м, жи́зням	ма́тери, до́чери	матеря́м, дочеря́м
V. кого? что?	но́чь, жи́знь	но́чи, жи́зни	ма́ть, до́чь	матере́й, дочере́й
N. кем? чем?	но́чью, жи́знью	ноча́ми, жи́знями	ма́терью, до́черью	матеря́ми, дочеря́ми
Msc. о ком? о чём?	но́чи, жи́зни	ноча́х, жи́знях	ма́тери, до́чери	матеря́х, дочеря́х

ODMIANA RZECZOWNIKÓW RODZAJU NIJAKIEGO TYPU "ВРЕМЯ", "ИМЯ" ORAZ RZECZOWNIKA "ПУТЬ"

Do grupy rzeczowników zakończonych na -мя należy 10 słów: и́мя, вре́мя, вы́мя, пла́мя, се́мя, те́мя, бре́мя, стра́мя, пле́мя, зна́мя (imię, czas, wymię, płomień, nasiono, ciemność, brzemię, strzemię, plemię, sztandar). Wszystkie są rodzaju nijakiego i odmieniają się w podobny sposób.

Słowo "пу́ть" natomiast jest rodzaju męskiego i należy do rzeczowników odmiany mieszanej - oprócz formy narzędnika liczby pojedynczej ma identyczną odmianę jak rzeczowniki III deklinacji.

	L. pojedyncza	L. mnoga	L. pojedyncza	L. mnoga
M. кто? что?	время	временá	пусть	пути́
D. когó? чегó?	времени	времен	пути́	путей
C. кому́? чему́?	времени	временáм	пути́	путя́м
B. когó? что?	время	временá	пусть	пути́
N. кем? чем?	временем	временáми	путём	путя́ми
Msc. о ком? о чём?	о времени	о временáх	о пути́	о путя́х

ZAIMKI OSOBOWE I DZIERŻAWCZE

M. кто? что?	я	ты	он / онó	онá	мы	вы	онí
D. когó? чегó?	меня́	тебя́	его́	её	нас	вас	их
C. кому́? чему́?	мне (ко мне)	тебе́	ему́ (к нему́)	ей (к ней)	нам	вам	им (к ним)
B. когó? что?	меня́	тебя́	его́	её	нас	вас	их
N. кем? чем?	мно́й, мно́ю (со мно́й)	тобо́й, тобо́ю	им (с ним)	ей, ё́ю (с ней, с не́ю)	на́ми	ва́ми	и́ми (с ни́ми)
Msc. о ком? о чём?	мне (обо мне)	тебе́	не́м	ней	нас	вас	них

	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
M. кто? что?	мой, твой наш, ваш	моя́, тво́я на́ша, ва́ша	моё, твоё на́ше, ва́ше	мои́, твои́ на́ши, ва́ши
D. когó? чегó?	моего́, твоего́ на́шего, ва́шего	моёй, твоёй на́шей, ва́шей	моего́, твоего́ на́шего, ва́шего	мои́х, твои́х на́ших, ва́ших
C. кому́? чему́?	моему́, твоему́ на́шему, ва́шему	моёй, твоёй на́шей, ва́шей	моему́, твоему́ на́шему, ва́шему	мои́м, твои́м на́шим, ва́шим
B. когó? что?	мой, твой/моего́, твоего́ наш, ваш/на́шего, ва́шего*	мою́, твою́ на́шу, ва́шу	моё, твоё на́ше, ва́ше	мои́, твои́/мои́х, твои́х на́ши, ва́ши/на́ших, ва́ших*
N. кем? чем?	мои́м, твои́м на́шим, ва́шим	моёй, твоёй на́шей, ва́шей	мои́м, твои́м на́шим, ва́шим	мои́ми, твои́ми на́шими, ва́шими
Msc. о ком? о чём?	моём, твоём на́шем, ва́шем	моёй, твоёй на́шей, ва́шей	моём, твоём на́шем, ва́шем	мои́х, твои́х на́ших, ва́ших

* W przypadku zaimków określających rzeczowniki żywotne w rodzaju męskim oraz rzeczowniki żywotne w liczbie mnogiej (niezależnie od rodzaju) forma biernika zaimków będzie identyczna jak forma dopełniacza.

ZAIMKI "НИКТО", "НИЧТО", "НЕКОГО", "НЕЧЕГО"

Zaimki "никто́", "ничто́" odpowiadają polskim "nikt" i "nic" i tak jak w języku polskim stosuje się je z podwójnym zaprzeczeniem: Я нико́му не звони́л. Па́па ниче́го не зна́л.

W odmianie zaimków przeczających z przyimkami przyimek stawia się pomiędzy partykułą "ни" i zaimkiem: Мы ни к кому́ не ходи́ли. Она́ ни в ко́го не влюби́лась.

Zaimki "не́кого", "не́чего" wskazują na niemożność dokonania czynności. Partykuła "не" jest zawsze akcentowana: Мне не́кому́ бы́ло позвони́ть. Тебе́ не́чего бо́яться. (Nie miałam do kogo zadzwonić. Nie masz się czego bać.)

W odmianie zaimków przeczających z przyimkami przyimek stawia się pomiędzy partykułą "не" i zaimkiem, na przykład: Та́не не́ с кем бы́ло поговори́ть. Ему́ не́ о чем бы́ло рассказы́вать. (Tania nie miała z kim porozmawiać. On nie miał o czym opowiadać.)

	НИКТО́	НИЧТО́	не́кого	не́чего
M. кто? что?	никто́	ничто́	-----	-----
D. когó? чегó?	никогó	ниче́го	не́кого	не́чего
C. кому́? чему́?	никому́	ниче́му	не́кому	не́чему
B. когó? что?	никогó	ниче́го	не́кого	не́чего
N. кем? чем?	никéм	ниче́м	не́кем	не́чем
Msc. о ком? о чём?	ни о ком	ни о чём	не́ о ком	не́ о чем

ЗАИМЕК "СЕБЯ" I WYRAŻENIE "ДРУГ ДРУГА"

Wyrażenie "друг дрўга" jest odpowiednikiem polskich: "sobie", "sobą", "siebie", "się" i używamy go w celu wskazania na wzajemne relacje. Wyrażenie to może występować bez przyimka lub z nim, wówczas przyimek stawiamy w środku, a drugi człon odmienia się zgodnie z przypadkiem, z którym się łączy dany przyimek. Porównaj: Мы друг без дрўга не мўжем жить. Онi доверяют друг дрўгу. Мы друг дрўга понимаем. Мы друг с дрўгом чáсто встречаемся. Мы дўмаем друг о дрўге.

Polskimi odpowiednikami zaimka "себя" są, podobnie jak w przypadku wyrażenia "друг дрўга" - "sobie", "siebie", "sobą", "się", ale zaimek ten jest używany, gdy czynność, jaką wykonuje osoba, ukierunkowana jest na nią samą. Zaimek zwrotny "себя" nie występuje w mianowniku. Porównaj: Гáля и Дáша купили себе конфеты. (same sobie, dla siebie), Гáля и Дáша купили друг дрўгу конфеты. (dla siebie nawzajem).

	себя	друг дрўга
М. кто? что?	-----	-----
Д. когó? чегó?	себя	друг дрўга
С. комў? чемў?	себе	друг дрўгу
В. когó? что?	себя	друг дрўга
Н. кем? чем?	собой	друг дрўгом
Мsc. о ком? о чём?	о себе	друг о дрўге

ПРЗЫМОТНИКИ I ИМЕСЛÓВЫ ПРЗЫМОТНИКОВЕ

ПРЗЫМОТНИКИ ТВАРДОТЕМАТОВЕ

	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
М. кто? что?	нóвый	нóвая	нóвое	нóвые
Д. когó? чегó?	нóвого	нóвой	нóвого	нóвых
С. комў? чемў?	нóвому	нóвой	нóвому	нóвым
В. когó? что?	нóвый/нóвого*	нóвую	нóвое	нóвые/нóвых*
Н. кем? чем?	нóвым	нóвой	нóвым	нóвыми
Мsc. о ком? о чём?	нóвом	нóвой	нóвом	нóвых

ПРЗЫМОТНИКИ МИЄКОТЕМАТОВЕ

	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
М. кто? что?	последний	последняя	последнее	последние
Д. когó? чегó?	последнего	последней	последнего	последних
С. комў? чемў?	последнему	последней	последнему	последним
В. когó? что?	последний/последнего*	последнюю	последнее	последние/последних*
Н. кем? чем?	последним	последней	последним	последними
Мsc. о ком? о чём?	последнем	последней	последнем	последних

ПРЗЫМОТНИКИ ОДМИАНЫ МИЄЗАНЕЈ

Do tego typu odmiany należą przymiotniki, których temat zakończony jest na "к", "г", "х" oraz "ж", "ш", "щ", "ч".

	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
М. кто? что?	высокий, свежий	высокая, свежая	высокое, свежее	высокие, свежие
Д. когó? чегó?	высокого, свежего	высокой, свежей	высокого, свежего	высоких, свежих
С. комў? чемў?	высокому, свежему	высокой, свежей	высокому, свежему	высоким, свежим
В. когó? что?	высокий, свежий/ высокого, свежего*	высокую, свежую	высокое, свежее	высокие, свежие/ высоких, свежих*
Н. кем? чем?	высоким, свежим	высокой, свежей	высоким, свежим	высокими, свежими
Мsc. о ком? о чём?	высоком, свежем	высокой, свежей	высоком, свежем	высоких, свежих

* W przypadku, gdy przymiotniki określają rzeczowniki żywotne w rodzaju męskim lub rzeczowniki żywotne w liczbie mnogiej (niezależnie od rodzaju), forma biernika przymiotników równa jest formie dopełniacza.

ИМЕСЛÓВЫ ПРЗЫМОТНИКОВЕ

Wyróżniamy imiesłowy przymiotnikowe:

- 1) czynne czasu teraźniejszego
- 2) czynne czasu przeszłego
- 3) bierne czasu teraźniejszego
- 4) bierne czasu przeszłego

IMIESŁOWY CZYNNY CZASU TERAŹNIEJSZEGO

Imiesłowy przymiotnikowe czynne czasu teraźniejszego tworzone są od trzeciej osoby l.mn. czasowników poprzez zastąpienie "т" odpowiednią dla danego rodzaju i liczby końcówką. W przypadku czasowników zwrotnych do imiesłowu dodajemy "-ся", np:

- человѣк, работающий в фирме - człowiek pracujący w firmie (работают+ЩИЙ)
- мама, занимающаяся домом - mama zajmująca się domem (занимают+ЩАЯ+СЯ)
- окно, выходящее на юг - okno wychodzące na południe (выходят+ЩЕЕ)
- дѣти, учащиеся в школе - dzieci uczące się w szkole (учат+ЩИЕ+СЯ)

IMIESŁOWY CZYNNY CZASU PRZESZŁEGO

Imiesłów przymiotnikowy czynny czasu przeszłego tworzymy według schematu: temat bezokolicznika + przyrostek (w zależności od tematu) + końcówka przymiotnika (w zależności od liczby i rodzaju). Przyrostek -вш- dodajemy, jeśli temat bezokolicznika kończy się na samogłoskę (np. купить - купи+ВШ+ий), a przyrostek -ш- dodajemy, jeśli temat bezokolicznika kończy się na spółgłoskę (np. нести - нес+Ш+ий).

IMIESŁOWY BIERNE CZASU TERAŹNIEJSZEGO

Imiesłowy przymiotnikowe bierne czasu teraźniejszego używane są dla wskazania cechy przedmiotu, na który skierowane jest działanie. Tworzone są od przechodnich czasowników niedokonanych poprzez dodanie do tematu -ЕМ lub -ИМ (w zależności od koniugacji). Odmieniają się jak przymiotniki. Nie tworzymy ich od czasowników zwrotnych. Na przykład:

- читаѐмый журнал - czytane czasopismo (читат+ЕМ+ый)
- любимая жѣнщина - ukochana kobieta (люб+ИМ+ая)

IMIESŁOWY BIERNE CZASU PRZESZŁEGO

Imiesłowy bierne czasu przeszłego tworzone są od przechodnich czasowników dokonanych według schematu: temat bezokolicznika + przyrostek (w zależności od tematu) + końcówka przymiotnika (w zależności od liczby i rodzaju), np:

- прослушанный диалог - przesłuchany dialog (прослушат+НН+ый)
- выкуренная сигарѣта - wypalony papieros (выкурят+ЕНН+ая)

PEŁNA I KRÓTKA FORMA PRZYMIOTNIKA

Krótkiej formy przymiotnika używamy zawsze, gdy przymiotnik łączy się w zdaniu z dopełnieniem, na przykład: Эти тѹфли мне малыѹ. (малыѹ кому?), Он увѣрен в том, что это онаѹ. (увѣрен в чѣм?)

Pełna forma może też wskazywać na stałą cechę przedmiotu, osoby lub czynności, podczas gdy krótka forma wskazuje zwykle na cechę tymczasową, na przykład: Катя - красивая дѣвушка., Ты видел Нину на концерте? Сегодня она была так красива!

Proszę porównać użycie krótkich form przymiotników w konstrukcjach z celownikiem: Мне это платье малѹ. (Ta sukienka jest dla mnie za mała.), Тебѣ эти штаны велики! (Te spodnie są na ciebie za duże.)

Krótką formę tworzymy następująco:

Rodzaj męski: красивый - красив

Rodzaj żeński: красивая - красива

Rodzaj nijaki: красивое - красиво

l.mn: красивые - красивы

Uwaga! W niektórych przymiotnikach pojawia się biegłe "о" lub "е": узкий - узок, короткий - короток, больноѹ - болен, ну́жный - ну́жен.

Krótkie formy przymiotników "маленький" i "большой" to: "мал" i "велик".

LICZEBNIKI GŁÓWNE I PORZĄDKOWE

	Liczebnik główny	Liczebnik porządkowy		Liczebnik główny	Liczebnik porządkowy
0	ноль (нуль)	нулевой	20	двадцать	двадцатый
1	один	первый	30	тридцать	тридцатый
2	два	второй	40	сорок	сороковой
3	три	третий	50	пятьдесят	пятидесятый
4	четыре	четвёртый	60	шестьдесят	шестидесятый
5	пять	пятый	70	семьдесят	семидесятый
6	шесть	шестой	80	восемьдесят	восемидесятый
7	семь	седьмой	90	девяносто	девяностый
8	восемь	восьмой	100	сто	сотый
9	девять	девятый	200	двести	двухсотый
10	десять	десятый	300	триста	трёхсотый
11	одиннадцать	одиннадцатый	400	четыреста	четырёхсотый
12	двенадцать	двенадцатый	500	пятьсот	пятисотый
13	тринадцать	тринадцатый	600	шестьсот	шестисотый
14	четырнадцать	четырнадцатый	700	семьсот	семисотый
15	пятнадцать	пятнадцатый	800	восемьсот	восемисотый
16	шестнадцать	шестнадцатый	900	девятьсот	девятисотый
17	семнадцать	семнадцатый	1000	тысяча	тысячный
18	восемнадцать	восемнадцатый	2000	две тысячи	двухтысячный
19	девятнадцать	девятнадцатый			

LICZEBNIKI 2, 3, 4 W POŁĄCZENIU Z PRZYMIOTNIKAMI I RZECZOWNIKAMI

W odróżnieniu od języka polskiego liczebniki 2, 3, 4 łączą się z rzeczownikami w dopełniaczu liczby pojedynczej (два телевизора, два окна, две сестры), a nie mnogiej (два телевизора, два окна, две сестры). W połączeniu liczebników 2, 3, 4 z przymiotnikami rodzaju nijakiego i męskiego, przymiotniki te otrzymują formę dopełniacza liczby mnogiej (три высоких студѣнта, два занытых мѣста), a przymiotniki rodzaju żeńskiego mają, podobnie jak w języku polskim, formę mianownika liczby mnogiej (две старшие сестры).